

BERMEO eta ONDARROA,
HIZKUNTZAREN GARAPENEAN
ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK

Eneritz Albizu Lizaso - Goizane Arana Arexolaleiba

IKERKETA-LANAREN AURKEZPENA
2017KO URRIAREN 5EAN, BERMEON

1. IKERLANAREN HELBURUAK

- Hizkuntzaren erabileran eragiten duten faktoreak identifikatu.
- Hizkuntza plangintza diseinatzerakoan kontuan izateko lehentasunak ezarri.

IKERKETAKO HIPOTESIAK

- Hizkuntza baten garapenean erabakiorrak dira udalerriaren kokapen geografikoa, biztanleriaren aldaketa demografikoak, ekonomia ereduak eta herritarren bizi-ohiturak.
- Bermeoko eta Ondarroako bizilagunek inguruko udalerriekin dituzten harremanak eragin zuzena du herri horietan euskarak izan duen joeran eta herritarren hizkuntza hautuetan.
- Azken 30 urteetako turismoaren eta demografiaren aldaketak eragin negatiboa izan dute euskararen ezagutzan eta erabileran Bermeon. Ondarroan ez horrenbeste, ez delako hazkunde nabarmenik izan.

2. IKERKETA TEKNIKAK

Ikerketa kuantitatiboa: inkesta %95eko fidagarritasuna eta %5eko akats-tartea: 345 Bermeon eta 332 Ondarroan.

- Bermeo: 526 inkesta egin dira.
- Ondarroa: 498 inkesta egin dira.

Ikerketa kualitatiboa: talde eztabaidak 40 lagunek parte hartu dute, sei taldetan banatuta.

21ek Bermeon eta 19k Ondarroan. Adinaren arabera banatu dira: gazteak (16-24), helduak (25-50) eta adinekoak (51tik gora).

Ikerketa kualitatiboa: elkarrizketa sakona Zortzi lagun elkarrizketatu dira, launa udalerrri bakoitzean.

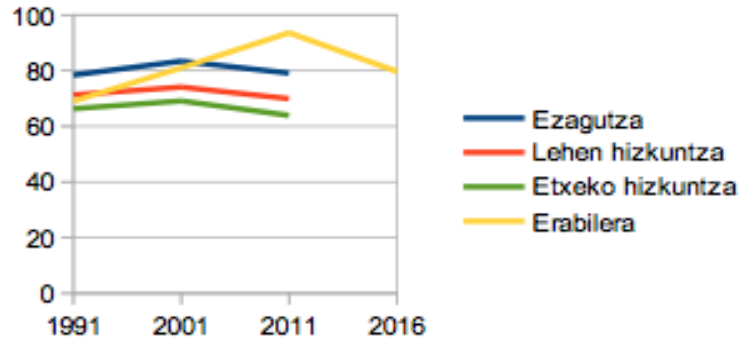
Euskara teknikariak, ordezkari politikoak, irakasleak, herri mugimenduko kideak eta abar.

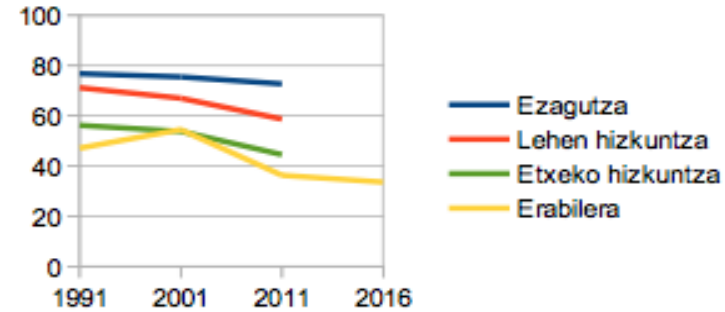
3. BILAKAERA SOZIOILINGUISTIKOA

3.1. Datuak

Ondarroako bilakaera soziolinguiistikoa 1991-2016

Bermeoko bilakaera soziolinguiistikoa 1991-2016

	EZAGUTZA			KALE-ERABILERA			
	1991	2001	2011	1992-1993	2001	2011	2016
BERMEO	%76,8	%75,7	%72,7	%47,12	%54,5	%36,6	%33,6
ONDARROA	%78,4	%83,4	%79,1	%69	%81	%93,6	%79,7

3. BILAKAERA SOZIOLINGUISTIKOA

3.2. Pertzepzioak

Pertzepzioetatik gertu daude datu errealak:

BERMEO:

Mentxaka: “Duela 15 urte apenas entzuten zen gaztelania eskolan, salbuespenak ziren gaztelaniaz egiten zutenak (...). 32 urtean ez zait inoiz gertatu euskara orduan ikasleak gaztelaniaz egotea, eta euskarako ariketak egiten ere gaztelaniaz egotea”.

Alvarez: “Bermeon euskaldunak erdaraz egitearen kontua ez da kontu berria (...). Autopistan ikusten dut euskara galtzen ari dela, eta gu bidezidorretik gabiltza”.

ONDARROA:

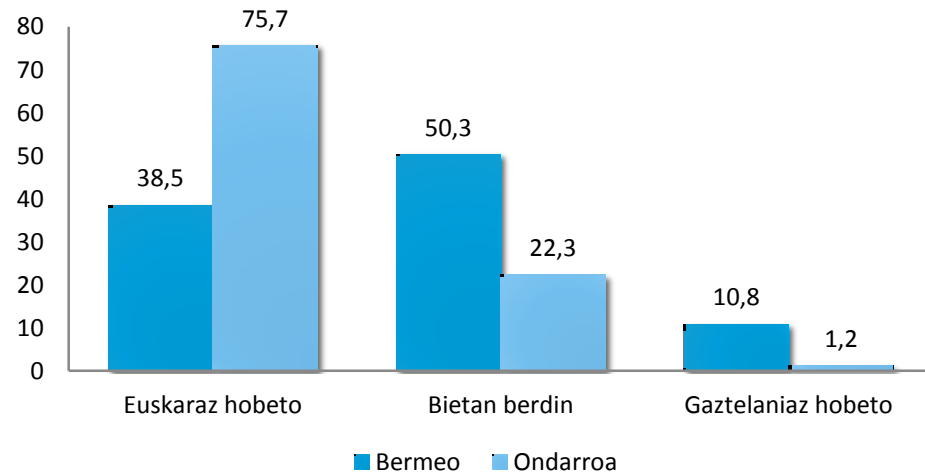
I. Urresti: “Ondarroan erabilera mailan osasuntsu dago egoera, ez kantitateagatik, hitz egiten dutenak naturaltasun handiz hitz egiten dutelako baino, konplexu barik”.

M. Urresti: “Beste herri batzuekin konparatuta, gu askoz hobeto gaude. Irla bat da Ondarroa... nire inguruan ez dut ikusten halako alderik edo euskaraz gutxiago hitz egiten denik”.

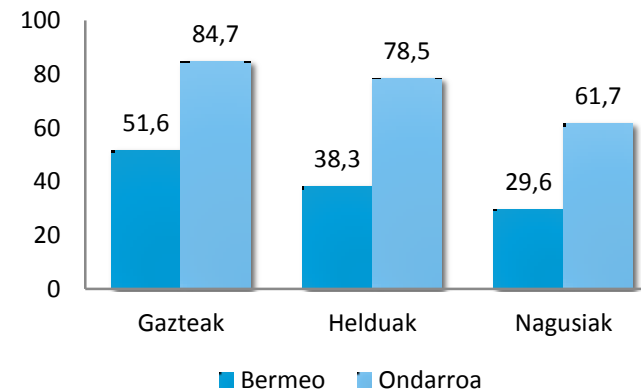
3. BILAKAERA SOZIOLINGUISTIKOA

3.3. Hizkuntza-gaitasuna eta jarrera

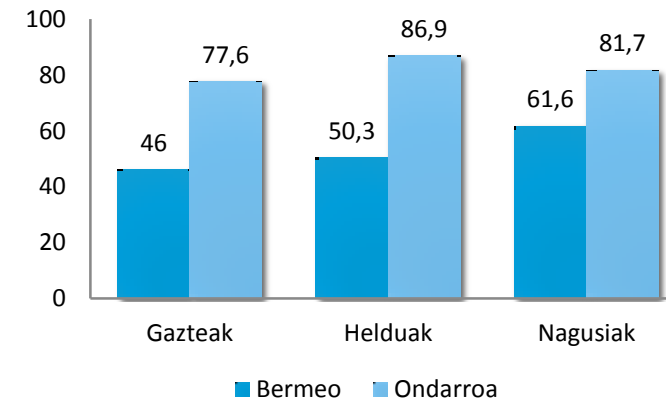
Bermeoko eta Ondarroako hizkuntza-gaitasuna, 2017 (%)

Bermeon eta Ondarroan euskaraz hobeto moldatzen direnak, 2017 (%)

Bermeon eta Ondarroan euskaraz ahal duten guztietan egiten dutenak, 2017 (%)

3. BILAKAERA SOZIOLINGUISTIKOA

3.3. Hizkuntza gaitasuna eta jarrera

Bermeoko aipuak:

TEB-H7: “Gazteek beti izan dute joera erdarara pasatzeko: adibidez, 12 urte arte euskaraz, eta ondoren, erdaraz. Baldintza horiek lehen ere ematen ziren. Diferentzia da, gaur egun, 4 eta 5 umeez erdaraz egiten dutela.

TEB-G2: “Institutuan inork ez du egiten euskaraz, DBHn inork ez du egiten euskaraz”.

Ondarroako aipuak:

TEO-A8: “Orokorrean, euskaraz egiten dugu beti, eta aurrean erdaldunak baditugu ere, geu euskaldunak bagara, euskaraz egiten dugu”.

TEO-H2: “Niretzako kristoren ahalegina da gaztelaniaz hitz egitea, kosta egiten zaigu”.

TEO-G2: “Guri orain erdaldun bat etorri zaigu ingurura... Etortzen da hilean behin eta berba egiten diogu eta berak esaten du, *bai, oso ondo*... Bera kontzientzia dadila guk hemen euskaraz egiten dugula eta gurekin nahi badu geratu euskaraz ikasi beharko duela”.

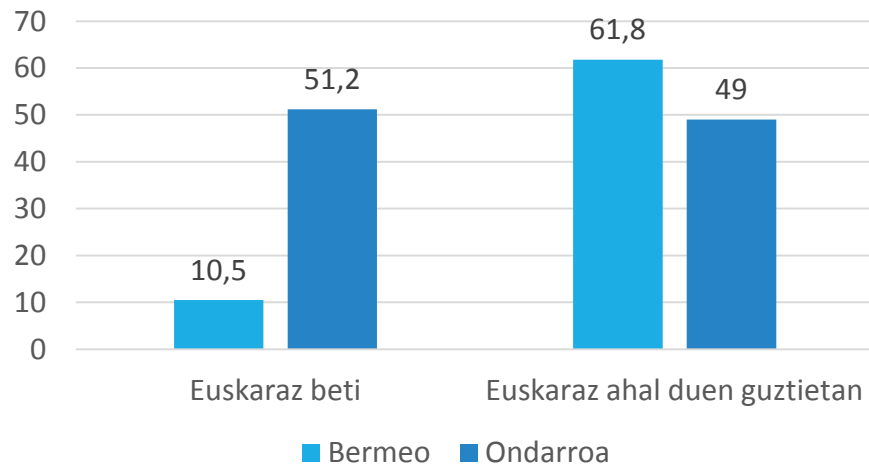
4. ONDORIOAK

4.1. Kokapen geografikoa eta mugikortasuna

Eskola eta lana herritik kanpo:

- ✓ Ondarroarren %60 eta bermeotarren %58k kanpoan lan egin edo ikasten du.

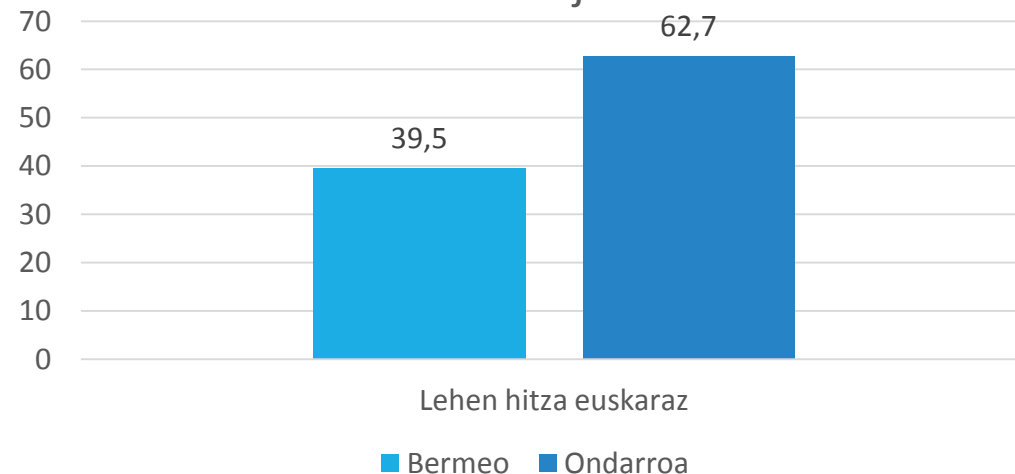
Hizkuntza jarrera

Aisia eta erosketak herritik kanpo:

- ✓ Ondarroan erosketak egitera askotan ateratzen da %34,7 eta aisiaz gozatzera %22,3.
- ✓ Bermeon erosketak egitera askotan ateratzen da %40,3 eta erosketak egitera %30,6.

Hizkuntza jarrera

4. ONDORIOAK

Bermeo

TEB-A3: “Gu muga baten gaude. Hemendik oso gertu jada ez da egiten euskaraz, muga-mugan gaude, eta hiriburua ere, Bilbo, oso gertu daukagu. (...) Ez da gauza bera Ondarroan bizitzea, inguruko herri denak euskaldunak diren leku batean, edo hemen”.

Ondarroa

TEO-G1: “Nik Ibaizabalen ikasi nuen, Durangon, eta han elkartzen gara Durangotik, Galdakaotik, Zornotzatik... eta haiek esaten dute asko pozten direla gu hara joaten garelako, azkenean beste pertsona batzuk behartzen ditugulako euskaraz egitera”.

4. ONDORIOAK

4.2. Migrazio mugimenduak

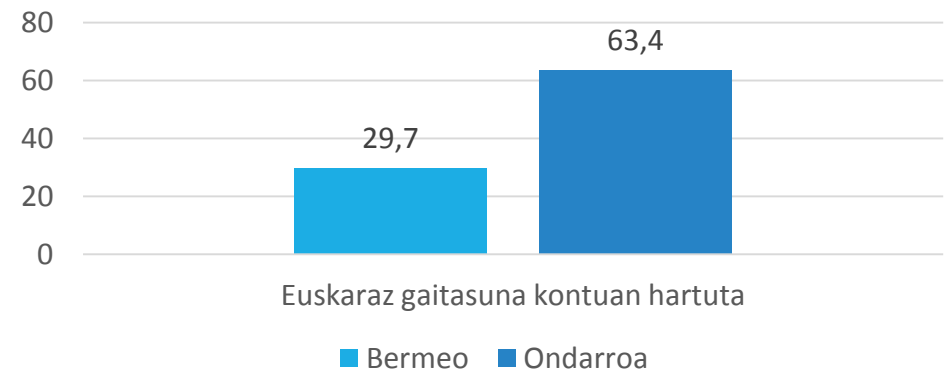
- ✓ Biztanleak galdu dituzte azken 25 urtean, Ondarroak 1944 eta Bermeok 778.
- ✓ Hego Euskal Herritik kanpokoak %17 dira bietan.
- ✓ Eragina ez da izan Euskal Herritik kanpo sortutako pertsonena, inguruko herrietatik joandakoena baino.

Bermeoko aipuak:

TEB-G1: “Topiko bat da kanpotar asko daudela, baina kanpotarrek euskara ikasi dute. Ez dut uste hori arazoa izan denik”.

TAB-H4: “Nik uste dut azkenean geu garela gakoa. Ez da kanpotik datorrena edo erdalduna edo parean ez dakit nor dugulako, geu gara. Euskaldunok ez dugu egiten”.

Hizkuntza jarrera etorri berriekin

Ondarroako aipuak:

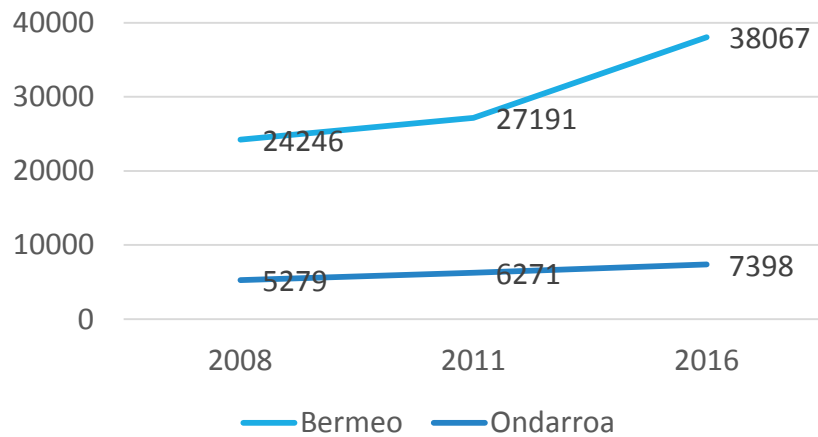
TEO-A4: “Guk galegoa dugu osaba bat, eta bera aurrean denean ere beti euskaraz egiten dugu”.

TEO-A8: “Orokorrean, euskaraz egiten dugu beti, eta aurrean erdaldunak baditugu ere, geu euskaldunak bagara, euskaraz egiten dugu”.

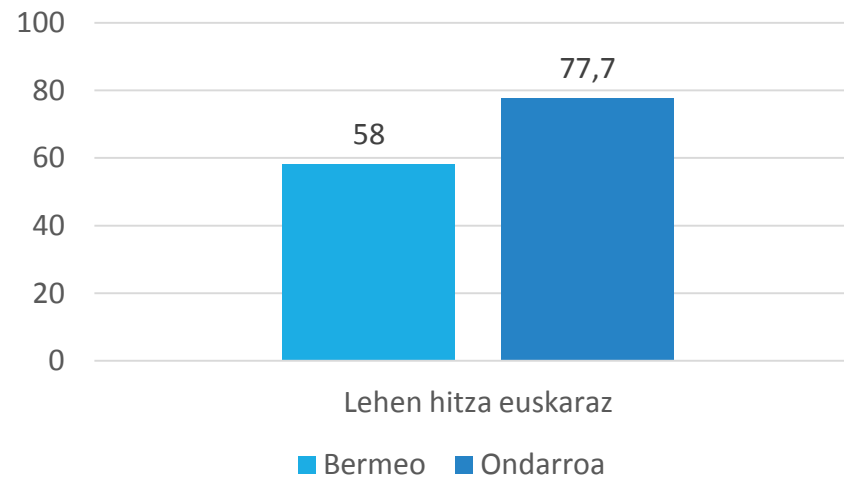
4. ONDORIOAK

4.3. Turismoa

Bisitari kopuruaren bilakaera

Hizkuntza jarrera

4. ONDORIOAK

4.4. Transmisioa

- Familia bidezko transmisioa

TEB-H1: “Nire alabaren gelako gehienen gurasoak bermeotarren seme-alabak dira. Denok gara euskaldunak eta gure ama hizkuntza euskara da. Gure artean erdaraz egiten dugu nagusiok, umerik gabe gaudenean”.

TEB-A3: “Gertatzen dena da aspaldiko 30 urtetik hona, agian, umeari: *Aber, Unai, etorri hona!*; Eta gero beraien artean: *Si porque luego vamos a ir...* Hori, behintzat, hemen eta leku askotan gertatzen da”.

- Herriko izaerari lotutako transmisioa

Renteria: “Hemen egon zen apurketa bat itsasoarekin. Seme-alaba guztiak, asko, joan ginen kanpora ikastera, itsasoko beharra oso gogorra zelako. (...) Apurketa bat egon zen, eta nik uste dut apurketa hori egon dela hizkuntzarekin ere”.

Alvarez: “Bermeotarra izatea bai, baina euskaldun izatearen harrotasun hori ez dute [gazteek]”.

-

Etxaburu: *Gu ondarrutarrak ga, txo!*, esaten dugu. Gu oso identitarioak gara. Ondarroa oso herri itsusia da, baina oso bizia, eta horrela sentitu izan dugu beti. Identitatearekin lotzen dugu euskara, eta ez dugu planteatzen hori horrela ezin denik izan”.

4. ONDORIOAK

4.5. Herri bizitza, giroa eta mugimendua

TEB-H3: “Zu bazoaz parrandara Bermeon, jartzen duzu belarria, eta euskaraz entzutea arraroa da. Entzuten duzu, eta badakizu, gutxi gorabahera, nor den”.

TEB-G1: “Poteoa Bermeon ere topatu egin behar duzu. Bariku baten zoaz Gernikara poteoa egitera, eta kale nagusi osoa daukazu beteta. Zatoz Bermeora barikuetan, eta zure amama daukazu alboan”.

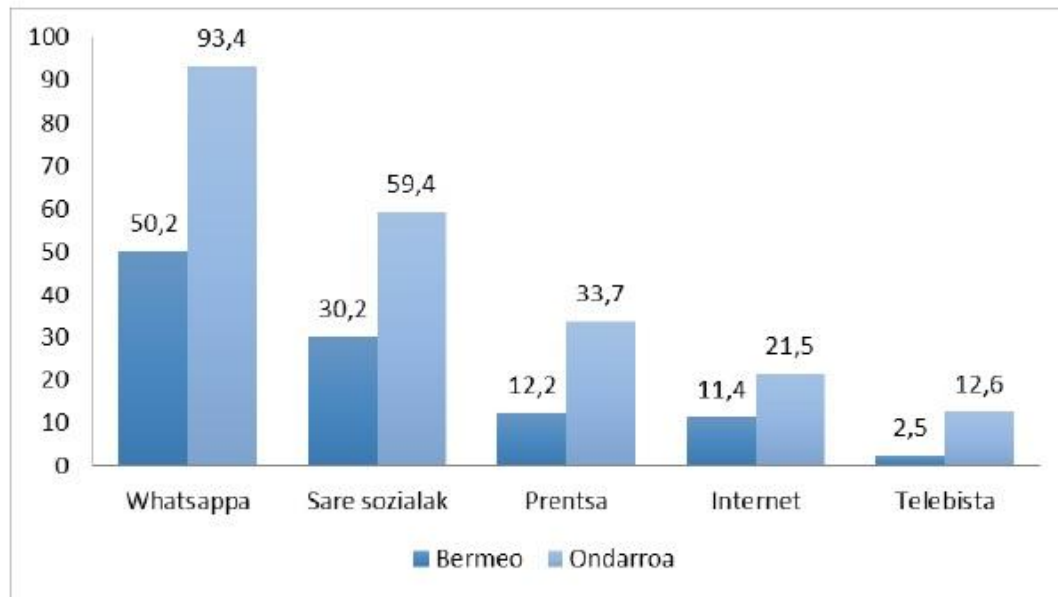
TEB-A4: “Gu 16 urterekin-eta joaten ginen txikiteora, txikito bat hartzea gauza handia zen. (...) 1.200 arrantzale, denak euskaldunak, beharra herrian. Orain hori ez dago. Txikiteoa amaitu da. Txikiteoak badu bere gauza soziala. (...) *Begira arrantzale hori, zer morroskoa! Ducados erretzen du, eta euskaraz dago berbetan.* Zuk, orduan, 16 urterekin imitatu nahi duzu hori. Baina, orain, ez daukate eredu bat halakoa. Ez dago lehengo giroa”.

Etxaburu: “Kostako herrietan esaten dute badagoela zaletasun bat kalean bizitzekoa, eta horrek ere asko markatzen du. Kalean egoteak esan nahi du sozialki harremanetan egotea, eta horrek hizkuntza bizi-bizi mantentzea dakar. Ez zegoen lekurik etxeetan, eta derrigor joan behar zenuen kalera, taberna-zulo batera edo edonora. Horrek ekarri du espazio horietara eramatea hizkuntza, etxera ez mugatzea. (...) Horrek ekarri du belaunaldietan zehar hori bizitzea. (...) Herri bizi bat izatea ekartzen du”.

4. ONDORIOAK

4.6. Kultur kontsumoa, Internet eta sare sozialak

Bermeon eta Ondarroan sare sozialak eta komunikabideak euskaraz kontsumitzen dituztenak, 2017 (%)

ITURRIA: Ikerlan honetako galdetegia (2017).

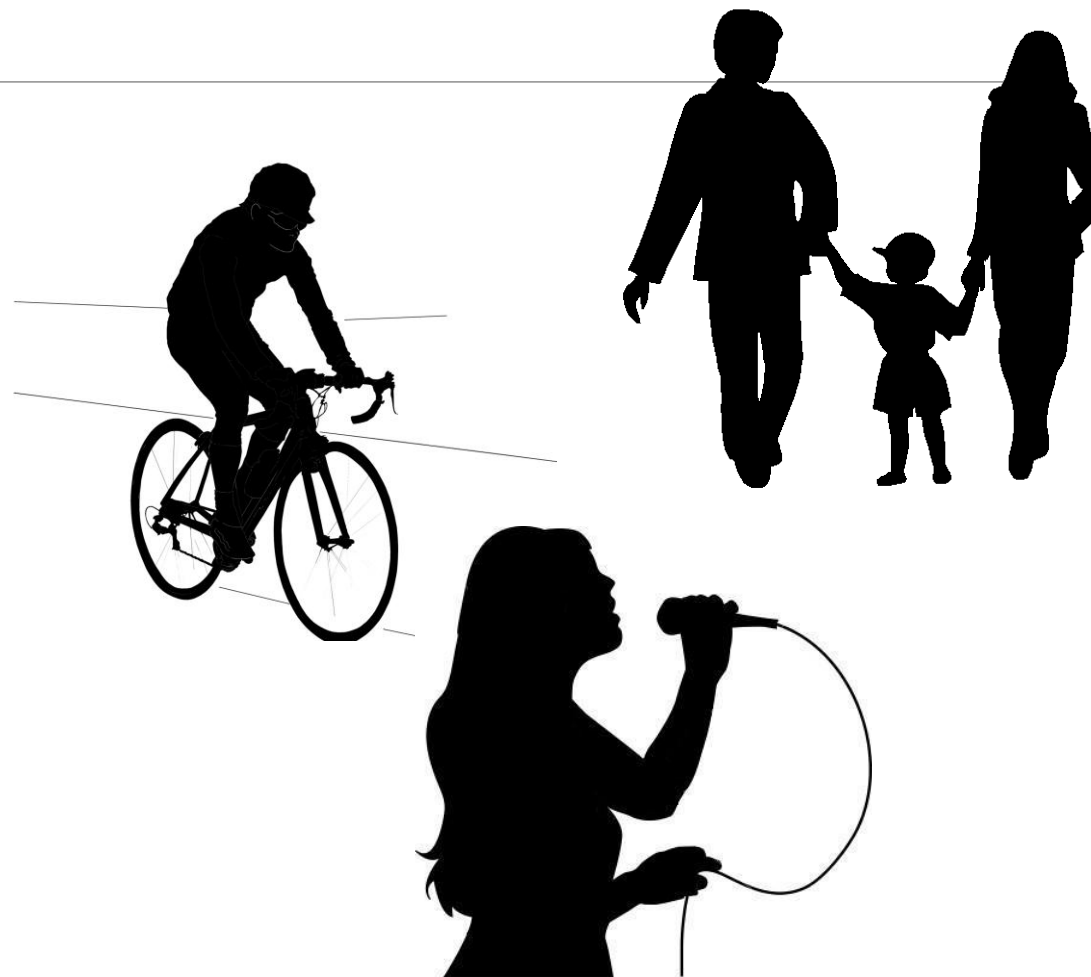
Alvarez: “80ko hamarkadan 20-30 urte izan nituen, eta hamarkada horretan Ondarroan bizi nintzen. Musika eta kultura arloan, mugimendu handi bat sortu zen euskararen bueltan, eta euskaltzasuna horrek loratu zuen, hein batean. Gu astero joaten ginen euskal taldeen musika entzutera. Bermeon, ordea, uste dut ez dutela horrenbeste edan euskal kulturatik. Hemen, *movida madrileña* horrek zuen indarra, Loquillo eta halakoek. Euskal musika, euskal rocka, ez zen erdigunean egon. (...) Horrek buelta handia eman zion Euskal Herriari, euskaldun izateari, identitateari. Hertzainak eta beste mila talde”.

4. ONDORIOAK

4.7. Erreferenteak eta aisialdia

TAB-H5: “Hori pasatzen da futbol zelaian ere... eta arraunean, eskubaloian... asko egiten da erdaraz. Gero, pertsona horiek [entrenatzaileak, begiraleak...] badira nor haurrentzat”.

Etxaburu: “Talde guztiek euskaraz funtzionatzen dute. Talde asko dago, mugimendu asko dago, talde berriak ere sortzen dira. Ez dago estatutu edo paper ofizialik, baina era naturalean sortzen diren talde guztiek euskaraz egiten dute”.

4. ONDORIOAK

4.8. Herri hizkera, batua eta estatusa

BERMEO

Alvarez: “Gutxiespen sentimendu handi bat dago. Euskara txarra berba egiten den irudia dago, eta euskara batuarekiko mesfidantza handia dago. (...) Jende askori entzun diot hori: *Nik ez dakit euskaraz, bermeotarrez soilik*. Horrek eramaten nau pentsatzera hor badagoela konplexu handi bat”.

www.ahuakemonala.eus

ONDARROA

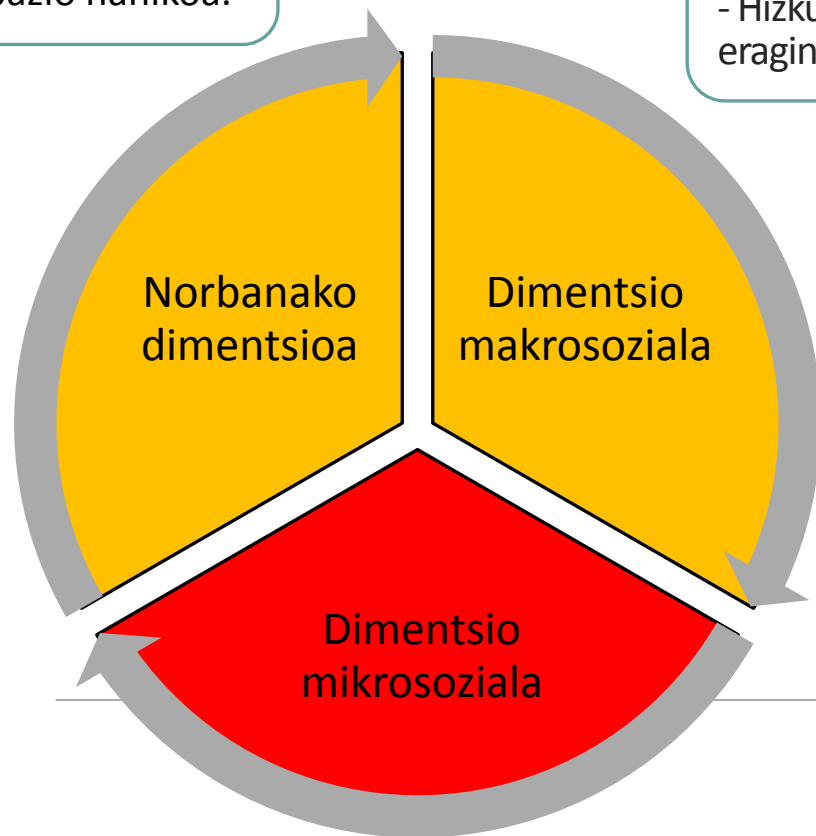
M. Urresti: “Guk badugu berba informala, eta ez dugu gaztelaniara jo behar, gurea garatuz gero. Ondarroan oso lotsagabeak gara, burlatiak ere bai, eta hizkuntzarekin barre asko egiten dugu”.

TEO-N7: “Ondarroa oso berezia da, eta bertako hizkuntza ere bai. Bertan bakarrik esaten diren hitzak ditugu, eta guk harrotasunez heltzen diogu horri.”

- Gaitasun erlatibo nahikoa.
- Motibazio nahikoa.

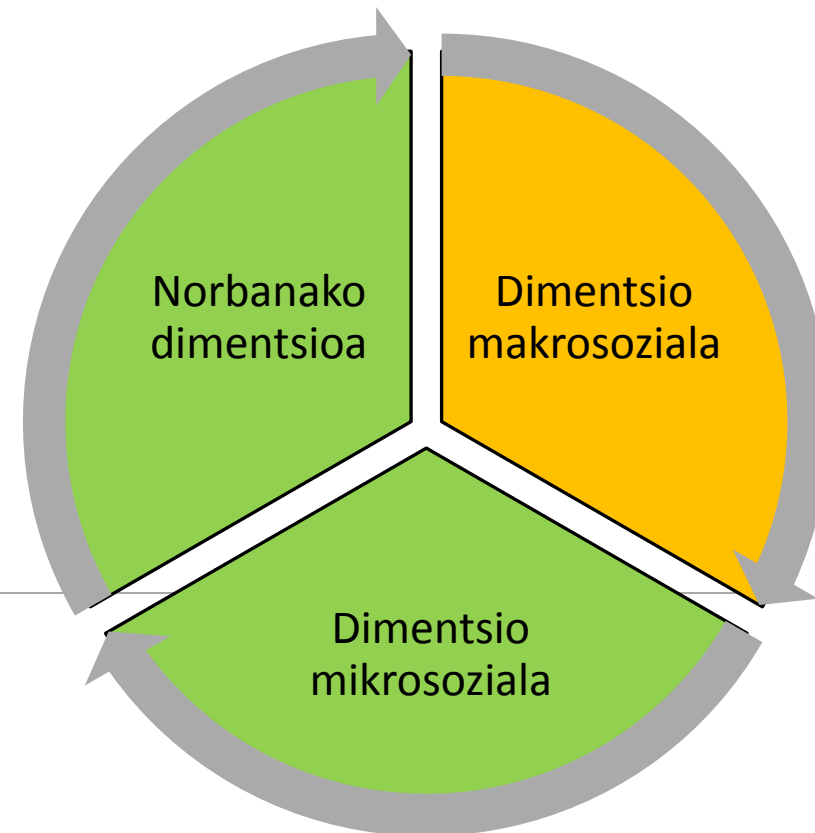
BERMEO

- Gizartearen babesa.
- Lege estatus egokia.
- Hizkuntza politika eraginkorra.

- Gizarte egoerak eta sareak:
- Solaskideen ageriko gaitasuna.
  - Harreman trinkoa.
  - Hautua egiteko ahalmena.

ONDARROA

5. HIZKUNTZA PLANGITZAN KONTUAN IZAN BEHARREKO NEURRIAK

5.1. Bermeo

- Euskaltzaleak bildu eta trinkotu.
- Euskara erdigunean jarri, eta sail guztietan kontuan izan.
- Herri-bizitza sustatzeko baliabideak jarri.
- Herri eragileak protagonista egin.
- Erreferenteak euskaratik sortu.
- Turismoa eta euskara uztartu.
- Transmisioari garrantzia eman.
- Aisialdi eskaintza euskaraz egin.
- Herri hizkerari balioa eman.
- Herritarren motibazioa landu.

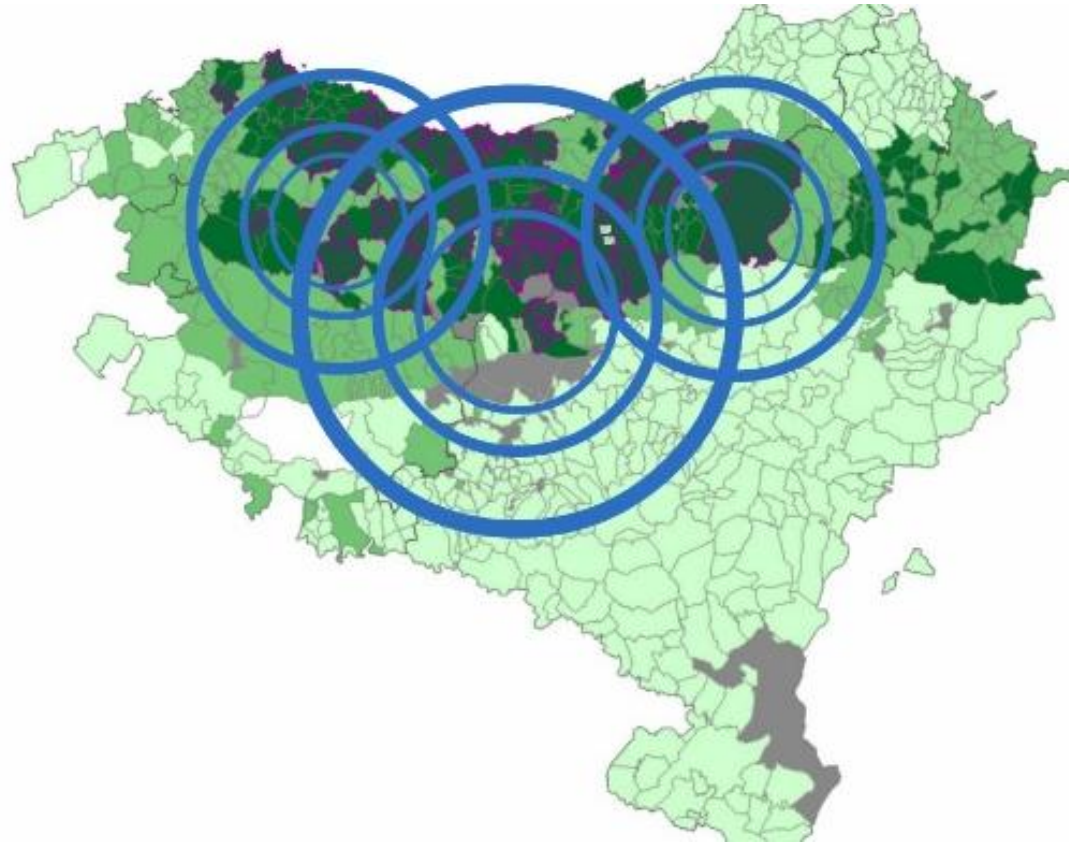
5. HIZKUNTZA PLANGITZAN KONTUAN IZAN BEHARREKO NEURRIAK

5.2. Ondarroa

- Etorकिन eta Ondarroan jaiotakoen harremana saretzeko lan egitea.
- Hizkuntzaren kalitatea zaindu eta bertako euskarari eman protagonismoa.
- Kanpoko faktoreei eta haien eraginei erreparatu: kultur kontsumoa, lan mundua eta hainbat eremu formal, besteak beste.

6. ARNASGUNEEN ALDEKO POLITIKEN BEHARRA

MILA ESKER ZUEN PAZIENTZIAGATIK!

UDALERRI
EUSKALDUNEN
MANKOMUNITATEA

BERMEO eta ONDARROA,
HIZKUNTZAREN GARAPENEAN
ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK

Eneritz Albizu Lizaso
Goizane Arana Arexolaleiba

2017ko urriaren 5ean, Bermeon